

Кандидат: **Мр Бранислав Поповић**

Тема: *Територијалне претензије социјалистичке Југославије 1943-1955: пројекти, захтеви, импликације и решења*

I	ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1.	<u>Датум и орган који је именовео комисију</u> 22. април 2016., Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду
2.	<u>Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</u> Др Душко М. Ковачевић , редовни професор за научну област Историја модерног доба (предмет: Општа историја Новог века), изабран у звање 30. марта 2006. године, Филозофски факултет у Новом Саду; Др Биљана Шимуновић Бешлин , ванредни професор за научну област Историја модерног доба (предмет: Историја Југославије), изабрана у звање 20. јула 2009. године, Филозофски факултет у Новом Саду; Др Михаел Антоловић , доцент за научну област Историјске науке, Педагошки факултет у Сомбору изабран у звање, изабран у звање 15. марта 2013; Др Милан Гулић , научни сарадник за научну област Историја Југославије, изабран у звање 27. новембра 2013. године.
II	ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1.	<u>Име, име једног родитеља, презиме:</u> Бранислав Онисим Поповић
2.	<u>Датум рођења, општина, република:</u> 21. новембар 1978, Задар, Хрватска
3.	<u>Датум одбране, место и назив магистарске тезе:</u> 1. септембар 2008. године, Филозофски факултет у Новом Саду; <i>Југославија на Париској мировној конференцији 1946-1947. године</i>
4.	<u>Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:</u> Историја модерног доба

III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Територијалне претензије социјалистичке Југославије 1943-1955: пројекти, захтеви, импликације и решења

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Докторска дисертација садржи 6 поглавља и 33 главе на 367 стране као и издвојену Библиографију на стр. I-XXII. (Укупно 389 страница)

1. УВОД (3-9);

2. ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ТЕРИТОРИЈАЛНЕ ПРЕТЕНЗИЈЕ КАО ПИТАЊЕ ДРЖАВНОГ И ПОЛИТИЧКОГ КОНТИНУИТЕТА (10-102); 2.1. Границе прве Југославије. Проблематично наследство (11-23); 2.2. Југословенски комунисти, национално питање и питање југословенских мањина у суседним државама (1920-1941) (24-33); 2.3. Кратак увод у географију и демографију спорних подручја (34-40);

3. РАТНЕ ГОДИНЕ: ДЕФИНИСАЊЕ ПРОБЛЕМА (41-101); 3.1. Краљевска влада и територијални захтеви (1941-1944) (42-51); 3.2. Југословенски комунисти у борби за југословенске границе (1941-1945) (52-65); 3.3. Савезници и југословенске границе. Ратне анализе и разматрања (66-80); 3.4. Почетак трке ка северозападу (81-89); 3.5. Неуспех политике свршеног чина (90-102);

4. ДИПЛОМАТСКА ФАЗА: 1945-1948 (102-253); 4.1. Демонтирање пројугословенских структура на спорним територијама (104-112); 4.2. Почетак дипломатске борбе за Трст. Лондонска сесија Савета министара (113-124); 4.3. Од Лондона до Париза (125-130); 4.4. Париска седница Савета министара (први део) (131-142); 4.5. Други део париске сесије. Договор о територијалним питањима (143-155); 4.6. Темељи организације Слободне територије Трста (156-162); 4.7. Париска мировна конференција. Разграничење Италије, Југославије и Слободне територије Трста (163-180); 4.8. Статут Трста и изгласавање рекомандација Конференције (181-192); 4.9. Седница савета министара у Њујорку и потписивање Мировног уговора с Италијом (193-211); 4.10. Мађарска. Разматрање и одустајање (212-226); 4.11. Поново Аустрија (227-235); 4.12. Московска седница Савета министара о Аустрији и југословенски преговори са Западом (236-244); 4.13. Слободна територија Трста. Формирање и проблеми конституисања (245-253)

5. ДИПЛОМАТСКА БОРБА У ИЗМЕЊЕНИМ ОКОЛНОСТИМА: 1948-1955 (254-362); 5.1. Питање Трста у светлу усложњавања спољнополитичког положаја Југославије (255-263); 5.2. Југословенска позиција у тршћанском питању у условима потпуне изолације (264-270); 5.3. Југословенска позиција према Трсту у светлу

приближавања Западу (271-276); 5.4. Југословенска позиција према Корушкој у светлу резолуције ИБ-а (277-281); 5.5. Париска изјава Света министара о Аустрији (282-289); 5.6. Први покушаји италијанско-југословенских преговора (1950) (290-299); 5.7. Добра воља, попуштање, затезање, наставак преговора (1951-1952) (300-314); 5.8. Кризна 1952. (315-320); 5.9. Октобарска криза 1953. (321-334); 5.10. Ка разрешењу кризе. Трилатерални преговори САД - Велика Британија – Југославија (335-347); 5.11. Успешна завршница. Лондонски меморандум 1954. (348-356); 5.12. Пут ка Државном уговору са Аустријом (1950-1955) (357-362);

6. ЗАКЉУЧАК (363-366);

БИБЛИОГРАФИЈА 367 (I-XXII);

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација мр Бранислава Поповића има обим тристаосамдесетседам (387) страна компјутерског техником умноженог основног текста и напомена, испред којих су стављене две странице **Садржаја**. Текст дисертације састоји се од **Увода** и четири поглавља и **Закључка** од којих је свако подељено на неколико глава (три до тринаест) чиме је постигнуто прецизно тематско груписање материје уз висок степен прегледности читавог њеног садржаја. На крају је дисертација омеђена **Закључком** и **Библиографијом**.

Богати садржај Поповићеве докторске тезе распоређен у више целина, научно је разрешио све проблеме и понудио одговоре на сва релевантна питања која се тичу територијалних претензија социјалистичке Југославије у временском оквиру од 1943. до 1955. године. Хронолошки оквири дисертације, постављени су у складу са јединственим критеријумима историјске науке, од којих се за доњу историјску границу узима Друго заседање Авноја, а за горњу Државни уговор са Аустријом.

У том хронолошком оквиру мр Поповић прати генезу одлука револуционарне југословенске власти у погледу територијалних захтева према суседним државама. Питање нових граница Југославије постављено на другом заседању Авноја усвајањем резолуције о анексији Истре и Словеначког приморја, отворило је простор за потоњу конфронтацију како са великим силама, тако и са суседима. Управо на питању територијалних претензија према суседним земљама Италији, Аустрији и Мађарској огледа се и спољна политика поратне Југославије, што је југословенску државу директно доводило у жижу збивања у тадашњој Европи. Тиме је докторска дисертација мр Поповића изашла из уског оквира националне историје и добила један шири европски контекст, будући да је питање југословенских граница представљало једно од горућих у почетним годинама Хладног рата.

Кандидат је на основу необјављене архивске грађе из фондова Архива Југославије и Дипломатског архива Министарства спољних послова Републике Србије, те бројне објављене грађе и литературе (како домаће тако и стране), први пута на научно валидан начин обрадио једно од најкрупнијих питања из историје Југославије у деценији после завршетка Другог светског рата.

Да би приказао процес обликовања превходно, северних и северозападних граница, кандидат је учинио још један значајан напор увођењем југословенске спољне политике у оквиру оновремених међународних односа. У питању је временски период током којег је „[...] Југославија прешла пут од ратног савезника Антифашистичке коалиције преко најистакнутијег експонента комунистичког блока, до првог отпадника од Источног блока и војног савезника идеолошки супротстављеног Запада“. Током те изузетно динамичне и

турбулентне деценије, нова југословенска држава се управо због територијалних проблема нашла на ивици конфронтације како са великим силама тако и са земљама са којима се непосредно граничила.

Кандидат мр Поповић је у складу са таквим приступом у изради докторске дисертације начинио још један корак у циљу што потпуније обраде задате теме. Наиме, да би што јасније сагледао све битне факторе везане за настанак југословенских територијалних захтева, мр Поповић је морао да сагледа и догађаје који су две деценије раније отворени стварањем прве југословенске државе. Што значи да је кандидат у дисертацији сагледао не само процес стварања прве југословенске државе, него и питања и проблеме везане за њене граничне спорове.

Мр Бранислав Поповић је са таквим приступом у изради дисертације, одустао од традиционалне методе, одредивши се за примену савремених теоријско-методолошких поступака, што је и условило унутрашњу поделу докторске дисертације у оквиру четири главе.

На почетку рада у **УВОДУ**, Поповић је, што је учинио и у **ЗАКЉУЧКУ**, подвео целокупан садржај своје дисертације. Најпре, је као што је у дисертацији то и уобичајено, добро и прецизно образложио проблем и циљеве истраживања. Осврнуо се и на унутрашњу структуру дисертације, при чему је дао прецизно образложење њене целине. Затим је учинио и критички осврт на изворе и литературу, који су одиста бројни и разноврсни. Потом је сасвим солидно, документовано и прегледно приказао улогу те велике емпирије у настанку дисертације.

Дакле, све је то мр Поповић урадио у четири поглавља, од којих се прво под насловом **ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ТЕРИТОРИЈАЛНЕ ПРЕТЕНЗИЈЕ КАО ПИТАЊЕ ДРЖАВНОГ И ПОЛИТИЧКОГ КОНТИНУИТЕТА**, састоји од три главе. У њима су приказани проблеми разграничења Краљевине СХС на Париској мировној конференцији после Првог светског рата као основ потоњих територијалних захтева током и после Другог светског рата. Кандидат је поред тога дао и неопходан географски опис и демографску слику територија на северозападној граници Краљевине, које су и после разграничења остале спорне. Уз то у дисертацији су, пошто ће њена улога у будућој историји југословенске државе бити пресудна, како то истиче мр Поповић, обрађене и „историјске основе територијалних претензија Југославије кроз призму националне политике КПЈ“ у периоду између два светска рата.

Други део дисертације насловљен је **РАТНЕ ГОДИНЕ: ДЕФИНИСАЊЕ ПРОБЛЕМА**. Овај део рада састоји се од пет глава, у којима су изнета полазишта југословенске владе у Лондону, Народноослободилачког покрета и савезника у погледу потоњих граничних питања. Кандидат се у овом поглављу посебно бавио улогом КПЈ у

одређивању потоњих територијалних претензија нове југословенске државе. Мр Поповић стога као полазну основу за разматрање граничних спорова узима „резолуције „хрватских и словеначких комуниста о присаједињењу Истре и Словеначког Приморја“ чему су оквир дале одлуке Другог заседања Авноја. Тиме оне постају, што кандидат посебно истиче, саставни део спољне политике Југославије што ће неминовно на крају рата у југословенске територијалне претензије и спорове увући како западне савезнице (САД и Велику Британију) тако и Совјетски Савез.

Кандидат нас је тиме увео у трећи део рада насловљен **ДИПЛОМАТСКА ФАЗА: 1945-1948.** у којем се анализира настојање Југославије да омеђи територије на које је претендовала. Дакле у овом средишњем делу дисертације састављеном од 13 глава, мр Поповић прати учешће југословенске делегације у раду Париске мировне конференције (1946) и њених тела, а чија решења ће продубити тадашње спорове око територијалних питања, а која ће „[...] бити генератор кризе на југу Европе за готово целу деценију“. Како се у овом периоду Југославија углавном ослањала на подршку СССР-а, мр Поповић прати и односе Југославије и Москве све до њиховог прекида 1948. године. Упоредо са тим кандидат излаже питање граница у односу на сваку од појединих држава, указујући при том где и када се она решавају у склопу одвојених политичких процеса, а где се „[...] с времена на време сусрећу и преплићу“.

Коначно, последњи сегмент дисертације: **ДИПЛОМАТСКА БОРБА У ИЗМЕЊЕНИМ ОКОЛНОСТИМА: 1948-1955**, повећена је дипломатској борби Југославије у међународним околностима радикално измењеним услед удаљавања од СССР-а и приближавања Западу. Кандидат је и у овом поглављу показао историографску умешност пратећи паралелно догађаје на југословенској и међународној дипломатској арени, изводећи поуздан закључак да је у овом периоду дошло „[...] до цементирања статус кво у погледу власти над спорним подручјима“ , што је резултирало низом „[...] билатералних и мултилатералних преговора како би се такво решење формализовало и прекинуо својеврсни провизоријум успостављен по завршетку рата и непосредно после њега“.

На крају је изведен садржајан **ЗАКЉУЧАК** којим је покривена целина ове доиста оригиналне и успешне дисертације. Дисертација мр Брансилава Поповића по вредносном суду, квалификује њеног аутора у ред најбољих познаваоца и тумача спољне политике Југославије у деценији после завршетка Другог светског рата.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

1. *Париска мировна конференција 1946: питање процедуре*, у: Истраживања, књ.

21 (2010), 427-438; (ISSN 03502112);

2. *Југославија и њене границе. Прилози упоредној анализи процеса делимитације после Првог и Другог светског рата*, у: Српски народ на Балканском полуострву од 6. до 20. века (тематски зборник радова); Ниш 2014, 195-211 (ISBN 978-86-7379-343-6);

уз напомену:

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА: Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Докторска дисертација Мр Бранислава Поповића испунила је следеће критеријуме: Оригинално, научну релевантност и историографску утемељеност. Комисија сматра да је кандидат одабрао добар методолошки приступ (упоредна анализа, хронолошко-проблемски начин обраде прикупљеног материјала чији је крајњи циљ научна синтеза), као и да је на основу релевантне грађе и литературе написао дисертацију коју Комисија оцењује као врло успешну.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

НАПОМЕНА: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање.

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме : **ДА**
2. Да ли дисертација садржи све битне елементе **ДА**
3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци :

Богати садржај Поповићеве докторске дисертације распоређен у више целина, научно је разрешио све проблеме и понудио одговоре на сва релевантна питања која се тичу територијалних претензија социјалистичке Југославије у временском оквиру од 1943. до 1955. године. Кандидат је на основу богате необјављене и објављене грађе као и других релевантних извора и литературе (домаће и иностране провинијенције) први пута на научно валидан начин обрадио једно од најкрупнијих питања из историје Југославије у деценији после завршетка Другог светског рата.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања

Комисија није уочила недостатке који би били од утицаја на резултат истраживања.

X ПРЕДЛОГ: Кандидат мр Бранислав Поповић је успео да на методолошки котректан и научно користан начин да целовиту студију о територијалним проблемима социјалистичке Југославије, тако да с обзиром на врло позитиван суд о научној вредности докторске дисертације Територијалне претензије социјалистичке Југославије 1943-1955: пројекти, захтеви, импликације и решења, комисија има задовољство да Наставно-научном већу Филозофског факултета у Новом Саду <u>предложи заказивање њене одбране.</u>
На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:
- <u>да се докторска дисертација прихвати, а кандидату одобри одбрана:</u>
-

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

 проф. др Биљана Шимуновић-Бешлин, ванредни професор
 (председник Комисије)

 Др Милан Гулић, научни сарадник

 Доц. др Михаел Антоловић, доцент

 Проф. др Душко М. Ковачевић, редовни професор
 (ментор)

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.